W hołdzie ofiarom Selbstschutzu

W Grudziądzu uczczono pamięć o 10 mieszkańcach miasta, którzy zostali rozstrzelani przez Selbstschutz Westpreussen w publicznej egzekucji 29 października 1939 r. na placu przy al. Marszałka Piłsudskiego. Wcześniej zostali oni aresztowani i przetrzymywani w obozie przejściowym w Internacie Kresowym przy ul. św. Wojciecha (obecnie ul. Chopina).

1939 Grudziądz Upamiętnienie Zbrodnia pomorska Zbrodnie niemieckie

31.10.2026

W Grudziądzu uczczono pamięć o 10 mieszkańcach miasta, którzy zostali rozstrzelani przez Selbstschutz Westpreussen w publicznej egzekucji 29 października 1939 r. na placu przy al. Marszałka Piłsudskiego. Wcześniej zostali oni aresztowani i przetrzymywani w obozie przejściowym w Internacie Kresowym przy ul. św. Wojciecha (obecnie ul. Chopina).

Wśród zamordowanych znaleźli się przedstawiciele lokalnej inteligencji: nauczyciel, urzędnicy starostwa, kolei, sądu i policji, a także wojskowi. Byli członkami Polskiego Związku Zachodniego.

19 października 1939 r. na placu Piłsuskiego w Grudziądzu zostali zamordowani

1. Edward Baranowski, właściciel sklepu,
2. Władysław Borkowsk,i emeryt policjant
3. Jan Dawczyński, kierownik w firmie mechanicznej, piłkarz lokalnego klubu sportowego
4. Michał Dobrzański, komornik sądowy
5. Ignacy Gozdowski, urzędnik
6. Walenty Jakubowski, pracownik Starostwa powiatowego w Grudziądzu
7. Józef Kitowski, przewodniczący Ligi Morskiej Kolonialnej
8. Piotr Leja, kierownik ekspedycji towarowej PKP
9. Józef Madej, podinspektor oświaty
10. Paweł Michałek, 16.10.1898 r. ogniomistrz

Miejsce pochówku dziesięciu rozstrzelanych Polaków nigdy nie zostało ustalone.

W tym samym dniu na Księżych Górach zamordowano kilkudziesięciu Polaków. Siedemnastu z nich znanych jest z nazwiska.

Także na Księżych Górach 11 listopada 1939 r. zginęło 25 osób. Wśród nich byli kupcy, nauczyciele, urzędnicy, duchowni, rzemieślnicy. Największym miejscem kaźni Grudziądzan stały się położone w pobliżu Księże Góry, które znajdują się w rejonie fortów wojskowych, we wschodniej części miasta przy linii kolejowej do Malborka i Jabłonowa Pomorskiego.

Masowe zatrzymania mieszkańców Grudziądza rozpoczęły się od obwieszczenia komendanta wojskowego miasta z dn. 22 października 1939 r. informującego, że z powodu rozklejania przez Polaków antyniemieckich afiszy w mieście, nakazał aresztować kilkuset zakładników. Osoby aresztowane na terenie Grudziądza w drugiej połowie października 1939 r. przetrzymywano w więzieniu przy Amtsstrasse 23–27 (obecnie ul. Sikorskiego)oraz w obozie przejściowym w Internacie Kresowym przy ul. św. Wojciecha (obecnie ul. Chopina).

Decyzje o losach aresztowanych osób podejmowała komisja Selbstschutzu, której przewodniczył

Kurt Goetze, będący jednocześnie komendantem obozu w Internacie. Pierwsza egzekucja na Księżych Górach odbyła się 22 października 1939 r. Kolejną grupę kilkudziesięciu więźniów wywieziono z Internatu i rozstrzelano na Księżych Górach 29 października. Egzekucje odbywały się rano i wieczorem.

Uroczystości zorganizowane zostały przez Urząd Miasta w Grudziądzu. Wzięli w nich udział przedstawiciele władz samorządowych z wiceprezydentem Grudziądza Tomaszem Smolarkiem na czele, a także reprezentanci środowisk kombatanckich, patriotycznych, służb mundurowych oraz młodzież grudziądzkich szkół.

Uroczystość uświetnił program artystyczny w wykonaniu uczniów. Po oficjalnych przemówieniach, delegacje złożyły pod pomnikiem wieńce i zapaliły znicze, oddając cześć zamordowanym. Uroczystość poprzedziła msza święta w Bazylice Kolegiackiej Parafia pw. św. Mikołaja Biskupa.

4 zdj. IPN Bydgoszcz

1 zdj. IPN Bydgoszcz

2 zdj. IPN Bydgoszcz

3 zdj. IPN Bydgoszcz

Poprzedni Strona

Grudziądz

Bydgoszcz

Zbrodnia pomorska

Upamiętnienie

4 zdj. IPN Bydgoszcz

1 zdj. IPN Bydgoszcz

2 zdj. IPN Bydgoszcz

3 zdj. IPN Bydgoszcz